

ooral het reci-  
gevoel door  
land sterben"  
deze aria uit  
te tegenover de  
eft, maar juist  
den. Theodora  
van de altooli,  
weer de evan-  
nor-aria's wer-  
r. Max Kloos  
kend vertolker  
s-aria's werden  
e kleinere par-  
kele koor-  
ing van eenige

noort, hoe meer  
oonheid het is,  
iets, dat hij  
at heeft Bach,  
de voorschoof  
agen" door een  
t. Wie? Wen?  
en een schitte-  
werk. Door het  
ook zeer goed  
van de re-  
der recitatie-  
eel zeer sober  
afwisselt met  
die den tekst  
die notenfiguur  
no. 24 bij „zu  
ij „Ich werde  
afe der Herde  
de afwisseling  
5, volgehouden  
will bei meinem  
antwoordt „So  
door een zeld-  
weet Bach met  
beelden, bijv.  
chilafend" door  
oor tweemaal e-  
t te vinden, als  
salm 68, zooals  
erste deel van  
ter niet verder  
onheid van dit  
opwekking tot  
ede vertolking,  
ng jaarlijks van  
toe de belang-  
terk geveel is  
alle deelen van  
Naarden trokt  
tingstelling be-  
D. STROO.

**EVEN**

merkingen.  
beperkingen te  
deling van dit  
en.  
n alle opzichten  
e, z.g. „kapita-  
uishouding. Wij  
ten, welke zou-  
en z.g. wereld-  
stuur. Wij aan-  
ing wel in den  
men met dezen  
en individu en  
geïsoleerd, een  
en dat dus de  
gting met aller-  
ijn. Wij stellen  
topia, al zullen  
trijen op een  
in verband met  
g.  
ns opleggen is  
tegenwoordige  
vrijpostigheid  
ng over specu-  
den aan crisis-  
willekeurige zou  
met de legiti-  
us te vergeten,  
verschijnselen  
et reden is te  
moel onderschei-  
den voorgaande  
nu een te noe-  
k hier achterweg-  
heeft en eenszins  
Kerk, wil ik de  
v. Nell-Breuning  
F. B. M. Wobbe,  
aal", uitgeaf N.V.

men, die vóór den wereldoorlog ligt. Zulk een ver-  
handeling zou echter minder passen op deze plaats;  
zij zou veel te veel „technisch" moeten worden  
en bovendien gevaar loopen zeer spoedig achter-  
haald te worden door nieuwe verschijnselen.

Zou men aan zulk een crisisbespreking dan nog  
toevoegen een bespreking van de speculatie, zoo-  
als die in gewone tijden bestaat, dan zou die veel  
te uitgebreid worden voor het doel, dat wij ons  
thans hebben gesteld. Om deze redenen binden  
wij ons in de navolgende bespreking aan gewone  
tijden, waarin wij natuurlijk niet volkomen zullen  
uitschakelen de vroeger algemeen gekende perio-  
diek terugkerende crises.

Ook om andere redenen zijn de beide evenge-  
noemde beperkingen noodig. Van sommige zijden  
wordt de gedachte uitgesproken, dat de tegenwoor-  
dige crisis ons drijft naar een omverwerping van  
wat men dan noemt de „kapitalistische" inrichting  
van onze maatschappij. Wij willen het over de  
gronden van die verwachting nu eens niet heb-  
ben, noch over de al of niet waarschijnlijke ver-  
vulling daarvan. Doch zooveel is wel zeker, dat  
niemand zich heden zal kunnen voorstellen, hoe  
de nieuwe wereldorde, welke de tegenwoordige  
maatschappelijke inrichting dan zou moeten ver-  
vangen, er zal uitzien. Niemand zal verlangen,  
dat wij zouden trachten een beeld daarvan hier  
te ontwerpen. Dat de werkelijkheid wel eens, en  
meestal, heel anders wordt dan wat men in theorie  
voorloopig opstelt, heeft ook Rusland wel geleerd.

### Hoofdstuk B.

#### Omschrijving van wezen, doel, voor- en nadeelen.

1. Komende tot ons eigenlijke onderwerp willen  
wij allereerst het voorbeeld noemen, hetwelk hier-  
bij door sommigen gaarne gebruikt wordt. Vooruit  
zeggen wij daarbij, dat bij oppervlakkige beoorde-  
ling, zoo ook bij het eerste aanhooren, de beeld-  
spraak op profanie gelijkt. Daarom ga thans eerst  
vooraf, de verzekering, dat profanie niet de be-  
doeling is. En wanneer wij dan ook thans het  
zelfde voorbeeld hier inlassen, dan is dat al-  
leen, omdat dat beeld de verdienste heeft ons plot-  
seling tot vlak voor de kern van ons onderwerp  
te stellen.

De bedoelde beeldspraak is, eenigszins brusk  
samengevat, deze, dat Jozef de grootste graanspe-  
culant is geweest, dien de wereld ooit heeft gekend.

Men verstaat thans wel, waarom wij vooraf de  
verzekering wilden geven, dat profaneeren van de  
gewijde geschiedenis hier niet bedoeld werd.

Onder ons is vanzelfsprekend, dat Jozef tot zijn  
regeringsperiode geroepen is door Goddelijke voor-  
zienigheid en daarvoor een bijzondere Goddelijke  
openbaring heeft gekregen, waardoor zijn bekend  
advies aan Faraó en zijn eigen uitvoering van  
dien raad moeten worden gezien onder geheel  
bijzonder licht, vrijgemaakt als het was van de  
zwakheden en betrekkelijkheden van alle mensche-  
lijk denken, zoodat wij belijden, dat het advies,  
bestuur en beheer van Jozef zóó rechtstreeks door  
God waren gewild, dat zij principieel onderscheiden  
zijn van al het doen en laten van eenig menschen-  
kind in dezen tijd, ook al wil zulk een menschen-  
kind, zooveel hem mogelijk is, rekening houden met  
Gods ordnantien.

Wij zeiden zooeven, dat de beeldspraak daarom  
toch nuttig was en vernield mocht worden, omdat  
zij ons met één ruk tot de kern van ons onderwerp  
voert. Wij moeten daarvan nu eerst rekenschap  
geven. Wat is die kern? Deze: dat de natuur slechts  
in zekere, korte gedeelten van het jaar voortbrengt,  
wat, naar scheppings-orde, moet dienen voor het  
onderhoud van schepping en schepselen gedurende  
het volle jaar. Men merkt aanstonds het verschil,  
hetwelk wij hier nu maken tusschen de gewone  
orde, ook van dezen dag en de zeer bijzondere om-  
standigheden, waarvoor Jozef werd gesteld. Jozef  
heeft geleid door Gods openbaring, een tijdperk  
van 14 jaren moeten omspannen. Dat is thans  
niet aan de orde. Gelukkig ook niet! Maar wel is  
ons geboden, waar wij de vaste wisselingen van  
zomer en winter kennen, dat wij in den tijd van  
den overvloed zorgen voor de tijden, waarin niets  
meer groeit. Dat is een waarheid, zoo groot, dat  
zij bijna niet meer behoeft gezegd te worden, al  
schijnt het toch wel, dat menigeen (in eigen par-  
ticulier leven en misschien ook wel de Overheid),  
daarvan niet meer doordrongen is en teveel bij den  
dag leeft. De oorzaak daarvan is gemakkelijk te  
vinden: de meesten van ons zijn te veel verwijderd  
van het leven in de natuur; en de toch zoo  
mooie organisatie van het maatschappelijk leven  
heeft zoozeer de nadeelen van die verwijdering  
weten weg te nemen, dat voor veel te velen het  
leven te gemakkelijk wordt gemaakt en nadenken  
over de wetten van de natuur schier overbodig  
schijnt.

Het is nu eenmaal een wet der natuur, dat er  
wisselingen zijn, dat er is een zeer korte tijd van  
geweldige productie en een zooveel grootere tijd,  
waarin de consumptie slechts teren kan op wat  
in enkele maanden, misschien slechts enkele we-  
ken van het jaar is voortgebracht. Het is de taak  
van den mensch, die zijn denkvermogen niet voor  
niets ontvangen heeft, te overwegen, hoe het moet  
gaan van het eene productie-tijdperk tot het andere.

Welnu, veel van wat in dien tusschen gelegen  
tijd met den oogst van eenig jaar moet geschie-  
den valt binnen het kader van ons onderwerp.

Door deze kern van het vraagstuk voorop te  
stellen, is, naar wij vertrouwen, ook ineens dui-  
delijk geworden, dat wij nu niet in de eerste  
plaats denken aan den effectenhandel, zooals zoo  
velen vrijwel alleen daaraan denken, wanneer zij  
het woord „speculatie" in hun mond nemen. Over  
den effectenhandel, welke slechts een onderdeel  
is van ons onderwerp, hopen wij nog nader te  
spreken. Laat ons thans trachten het begrip spe-  
culatie wat nader te omschrijven.

II. Wij stemmen in met de onlangs geuite bewe-  
ring, dat een algemeen gangbare begripsomschrij-  
ving niet bestaat.

Het woord „speculeeren" is afgeleid van een  
Latijnsch woord, dat beteekent: om zich heen zien,  
verkennen, in oogenschouw nemen, op iets loeren.  
Al aanstonds blijkt hieruit, dat hij, die speculeert,  
zijn verstandelijke vermogens ingespannen heeft  
te gebruiken en dat dus de oorspronkelijke betee-  
kenis het ijdel geluks-spel, wat zoo velen er in  
zien, uitsluit. Dit blijkt ook wel uit het gebruik  
van het woord „speculatief" in andere takken  
van wetenschap, waarin handels-oogmerken niet  
bestaan, o.a. in de wijsbegeerte en in de theologie.

De enquête-commissie, die, nu veertig jaren ge-  
leden zich met het Duitsche beurswezen heeft  
bezig gehouden en in 1892/1893 de resultaten van  
haar onderzoek publiceerde, zag in speculatie „de  
verstandelijke werkzaamheid van degenen, die uit  
de ervaring van het verleden en de waarneming  
van het tegenwoordige een gevolgtrekking voor de  
toekomst maken en op grond van zulk een ge-  
volgtrekking een economische handeling verrichten,  
met het oogmerk, daardoor eenig vermogensvoor-  
deel te behalen."\*)

Pierson geeft in het tweede deel van zijn bekend  
Leerboek van speculatie-handel deze omschrijving:  
„Iedere tijdelijke onttrekking van goederen aan het  
verkeer, met het oog op een latere gunstiger ge-  
steldheid der markt, of iedere transactie, waarbij  
partij wordt getrokken van een tijdelijk overvloed  
aanbod, waarop men weet dat eerlang een  
levendiger vraag zal volgen."\*)

In de encyclopaedie van Winkler Prins, laatste  
druk, vindt men de volgende omschrijving: „Men  
geeft den naam van speculatie ook aan het be-  
drijf van den koopman, die bij zijn inkoop en  
verkoop met een vermoedelijke rijzing of daling  
van den prijs der goederen te rade gaat."

De Christelijke Encyclopaedie (uitgave J. H. Kok)  
spreekt als volgt: „Speculeeren, eigenlijk rond-  
zien, bezichtigen, kijken, bespieden, gadeslaan; in  
den geest beschouwen, nadenken, navorschen, diep-  
zinnig denken; vooral ook: handelsplannen maken,  
winst berekenen, op handelsvoorstellen loeren; in-  
zonderheid plannen en berekeningen maken in za-  
ken van financiën, geldhandel, rijzing of daling  
der fondsen, met het doel om veel en snel te  
winnen, waarbij men in den regel veel waagt, vaak  
ook anderer toebehoorende gelden."

Nog een andere omschrijving is die van de  
grote: The Catholic Encyclopedia (New York) 14e  
deel, blz. 211/212: „Speculatie is een uitdrukking,  
gebruikt met betrekking tot zaken-transacties om  
aan te duiden de belegging van geld met het  
risico van verlies of de kans op buitengewone  
winst."

Het woord wordt gewoonlijk alleen gebruikt,  
wanneer het gevaar van verlies grooter is dan bij  
gewoon zaken doen en bij voorzichtig geleid."

In de vrij uitvoerige toelichting, welke daarop  
volgt, wordt in de eerste plaats gedacht aan effecten-  
(beurs)-speculaties. Het element van tijds-over-  
brugging wordt niet met zooveel woorden genoemd.

Wij zullen ons van het geven van meer definities  
onthouden; het geven van een eigen definitie mag  
in deze verhandeling achterwege blijven, wanneer  
ik zeg, dat ik mij met de omschrijving van de ge-  
noemde Beurs-enquête-commissie, aangevuld met  
die van Pierson vereenigen kan. Vooral uit de om-  
schrijving van Pierson blijkt duidelijk, dat de spe-  
culatie, of, zooals Pierson zich uitdrukt, de spe-  
culatie-„handel", bedoelt een brug te slaan van  
het eene naar het andere tijdperk. De speculatie-  
handel wil een schakel zijn tusschen producent en  
consument.

Er zijn meer schakels dan die, welke de spe-  
culatie slaat. Er zijn handelaren, die zich bezig  
houden met het brengen van goederen van de  
centra der productie naar het breeder terrein der  
consumptie. Die geografische verplaatsing van goe-  
deren is, het wordt door niemand bestreden, als  
economisch nuttig te beschouwen. In sommige ge-  
dachtengang zou men in vele gevallen deze  
verplaatsing nog gevaarlijk kunnen noemen, n.l.  
bij hen, die niets liever zien, dan dat die ver-  
plaatsing overbodig worde doordat de volkeren  
zich z.g. self-supporting maken, dus ook: door  
voortbrenging op eigen bodem zich onafhankelijk  
maken van de productie ergens anders op de  
wereld. Wij zullen ons in dit debat nu niet  
mengen; wij relevereren slechts de stelling door  
meer dan een geuit, dat de internationale ruil van

\*) Ontleend aan Oswald v. Nell-Breuning S.J. t.a.p. blz. 146.

\*) Ontleend aan Mr N. G. Pierson, Leerboek der Staatshuis-  
houdkunde, Haarlem 1913, 2e deel, t.a.p. blz. 41.

goederen gevaren in zich brengt en daarom ver-  
meden dient te worden. Maar: wat daarvan juist  
of onjuist moge zijn, er bestaat géén mogelijkheid  
de verplaatsing in den tijd, de verbinding van  
opvolgende productie-tijdperken overbodig te ma-  
ken. Ook al zou men de huishouding van elk volk  
op zichzelf trachten te regelen, dan toch dient op  
dat nationale erf de behandeling van den oogst  
van elk jaar zóó te zijn, dat een regelmatige  
voorziening van de consumptie-behoefte tot den  
volgenden oogst mogelijk zij. Deze dienst nu,  
het overbruggen van twee tijdperken,  
is het werk der speculatie.

De speculatie tracht te bevredigen de behoeften  
van den producent, die op een zeker oogenblik  
zijn oogst heeft binnengehaald en gaarne ten ver-  
koop aanbiedt. (Terloops zij hier gezegd, dat de  
speculatie dikwijls veel eerder optreedt, soms reeds  
vóór den uitzaai den te verwachten oogst van den  
producent koopt.)

Aldus ontslaat de speculatie den producent van  
de zorg en de moeite, die voor hem gelegen zouden  
zijn in het bewaren en in de behandeling, die de  
oogst vereischt en in het zoeken van de consu-  
menten, die bij ontstentenis van de speculanten  
als de afnemers van den producent zouden moe-  
ten optreden. Zij, de speculatie, stelt zich aldus  
tusschen den producent en den consument. Hier-  
mede komen wij tot de andere zijde van haar  
werkzaamheden: de speculatie probeert de door  
haar opgekochte goederen te verkoopen op zulke  
tijdstippen als zij nuttig en juist oor-  
deelt. Dat oordeel tracht zij te vormen door  
kennis te nemen van alle verschijnselen, waardoor  
zij de behoeften der consumptie kan afleiden en  
vaststellen. De ervaring speelt hier natuurlijk een  
grote rol.

Men moet zich voor een verkeerde conclusie  
uit het voorgaande hoeden, alsof er een recht-  
streeksche verbinding zou zijn tusschen den eerst-  
optredenden speculant en den consument. Neen; de  
weg van producent tot consument is een zeer  
lange; de keten heeft talrijke schakels; de speculatie  
valt dan ook in allerlei onderdeelen uiteen. Wan-  
neer wij dan ook over speculatie in het algemeen  
spreken, dan wordt daarmee bedoeld op die groote  
groep van menschen en instellingen, welke met geen  
ander doel dan den tijd te overbruggen in het  
geheele handelsproces een plaats innemen.

Hier is de plaats een enkel woord in te vlechten  
met betrekking tot de ideeën, welke aan Utopia  
verbonden zijn.

De beschouwingen, die men aan dit vraagstuk wil  
vastknoopen, moeten alweer uiteenvallen in twee  
gedeelten, waarbij het eene gedeelte zich heeft  
bezig te houden met het vraagstuk van de  
self-supporting van een bepaald land, de voor-  
ziening door eigen nationale productie in eigen,  
nationale consumptie-behoefte, zooals boven als  
het ideaal van sommigen is genoemd. Zooover zijn  
betrekkelijk weinig landen; zoover is Nederland  
zeker niet; zoover zal Nederland vermoedelijk ook  
wel nooit komen. In al zulke gevallen blijft dus  
de noodzakelijkheid om ter voorziening in de con-  
sumptie-behoefte, ook elders in te koop. Dan  
kunnen dus de werkzaamheden van de Overheid  
zich niet meer beperken tot de reguleering van de  
nationale productie en de nationale consumptie,  
maar moet zij noodgedwongen een plaats in het  
wereldverkeer innemen. Wat beteekent dit nu an-  
ders dan dat de Overheid van het eigen land,  
dat zijn dus alle inwoners tezamen, dan zou(den)  
dragen alle risico's, welke de speculanten, dat  
zijn tot nu toe particulieren, thans voor eigen  
rekening nemen? De particuliere speculanten van  
eigen natie zouden dan wel zijn uitgeschakeld,  
de internationale wellicht nog niet en: de spe-  
culatie zelf blijft evengoed bestaan. Daarmede wor-  
den dus dezelfde risico's, als thans reeds bestaan,  
gehandhaafd en aanvaard. Het eenige verschil is,  
dat die risico's worden geconcentreerd en voor de  
eigen volkshuishouding waarschijnlijk grooter zul-  
len zijn dan thans. Want nu worden verschillende  
plaatsen in het speculatieproces ingenomen ook  
door buitenlanders. Zou de Overheid streven naar  
het bereiken van den eersten producent, dan zou  
zij weliswaar de speculanten hebben uitgeschakeld,  
maar dan is zij toch tevens zelf groot-speculante  
geworden. Het hoofddoel: de tijds-overbrugging, is  
dan bereikt. Maar het blijft een, laat ons zeggen,  
open vraag, of de overheids-speculatie doelmatiger  
zou werken dan die der particulieren.

Wij willen nu niet ingaan op de bezwaren, welke  
aan zulk een onzaglijke concentratie zijn verbonden.  
Wij willen het evenmin hebben over de be-  
zwaren, die sommigen steeds verbinden aan de  
bemoeiingen van de Overheid, wanneer die zich  
op het handelsterrein gaat begeven. Wij willen  
slechts stellen, dat, indien de Overheid een plaats  
zou gaan innemen in den wereldhandel, om over  
te nemen de taak, welke de speculatie, door parti-  
culieren gedreven, thans vervult, aan de financiële  
belangen van het volk risico's zou stellen, die,  
principieel, dezelfde zijn als die, welke thans be-  
staan. Wij laten nu maar in het midden, of die  
risico's voor, dan wel nadeelen brengen. Het komt  
ons voor, dat de klank van het woord speculatie  
voldoende doet denken aan de verlieskansen, daar-  
aan verbonden.